

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer, kedden és pénteken.  
 Ára:  
 Egész évre . . . 6 ft. — kr.  
 Félévre . . . . . 3 ft. — kr.  
 Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.  
 A szerkesztő irodája:  
 Klastromutca 564 szám.  
 Kiadó-hivatal ugyanott.

# NEMERE.

Politikai, közgazdasági és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

4 hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért 4 kr. (1—10 sornyi hirdetés ára mindig 40 kr.) — Bélyegdíj minden igtatáskor 30 kr. — Nagyobb hirdetéseknek alkalmuk szerint. — Hirdetések fölvetetnek a szerkesztőségénél.

## Előfizetési felhívás

„NEMERE“

czimű politikai, közgazdasági és társadalmi lap III. — 1873. évfolyamára.

### Előfizetési árak:

Március—december	5	frt.	—	kr.
Március—szeptember	3	„	50	„
Március—juni	2	„	—	„
Egy óra	—	„	50	„

A „Nemere“ egész tiszta jövedelme a „székely nemzeti történet“ megírása jutalomdíjára van szánva.

A „Nemere“ szerkesztősége.

## A székely cselédség ügye Brassóban.

Valamint a vallásban, úgy az államban sem elég az üdvösségre, ha a megszabott törvények szerint cselekszünk, ha a tiltottak ellen nem vétünk. Az állampolgárnak a vér- és pénzadó, a rend és csend fentartása mellett még vannak kötelességei, melyek a honszeretet sajátosság érzelméből eredő szűkebb értelmű hazafiság körébe esnek. Így minden honfi, mint egy morális testület tagja, saját hatásköre arányában szigorúan felelős a közjólétért. És mivel a történelem és tapasztalat szerint jóllét és boldogság erkölcsiesség nélkül nem gondolható, azért minden hazafinak elmulasztatlan és lelkiismeretesen teljesítendő kötelem a közérkölcök öre, védője és fejlesztője lenni, — nem is tekintve azt, hogy mint ember kivált ezáltal tesz eleget hivatalának, mely az emberi nemnek az erkölcsi feltételezte valódi humanizmus alapján való tökélyesítése.

Ezen feladat kiváltképpen a napi sajtónak, a közélet ellenőrzőjének jutott osztályrészül.

Mint nyilvános szellemi küzdőhely, tért nyit a napi kérdések fejtegetése és világitására, mint általános erkölcsi fórum elismeri a jót, elítéli a rosszat, irányt jelöl a javításra tökélyesülésre. S ezen nemes működésében öt támogatni, helyes eszméinek érvényt szerezni minden becsületes polgárnak emberi és honfiai kötelessége.

Különösen specialis jelenségek, helyhez kötött viszonyok erkölcsi momentumjait szemmel kísérni, azoknak okait és következményeit kutatni, s ezáltal eszközöket találni azok megszüntetése vagy fejlesztésére — ez a vidéki lapok feladata. Ezen feladatot Brassóvidékre s az székelyföldre nézve teljesíteni, a „Nemere“-nek éppen nem sikertelen törekvése volt mindig.

Egy nemzet mikénti fejlődésére nagy befolyású azoknak gondolkodás módja, magaviselete — példája, kik bizonyos ideig szülőföldjükön kívül tartózkodtak. Mint sok más bércezes vidéknek, úgy a székelyföldnek is számos egyéne kénytelen kereset végett szülőföldjét elhagyni, s ezek már régóta Brassót választják tartózkodásuk helyéül. Ezen város tehát a Székelyekre nézve ipar és kereskedelmi jelentősége mellett kivált társadalmi — erkölcsi — szempontból nevezetes.

Tény az, hogy Brassó lakosságának vagy 8-ad részét a székely cselédség teszi. Vizsgáljuk ezeknek egymáshoz viszonyát.

Valamint a helységeknek lényeges befolyásuk van a bennök élő idegenekre, úgy viszont ezeknek is visszahatásuk van tartózkodási helyük

lakosságára. Az utóbbi tekintetben a székely cselédség öntudatlanul hazafias missiót végez Brassóban, kivált az épen nem hazafias szászoknál. A székely cseléd mindig és mindenütt csak magyarul beszél, gazdája tehát épen kénytelen magyarul tanulni. Innen van, hogy Brassóban minden cseléd tartó és üzletember jól-rosszul, de tud magyarul, kivált pedig a nők, kik e tekintetben tanulékonyabbak és a cselédséggel többlet foglalkoznak. És hány még vízes ingü bürocrata in spe dadog előbb magyarul, mint németül, s beszél mindaddig, míg az iskolákban kiverik a fejéből! Hány közülök szopik, — mivel anyja tehetetlen — székely tejet, csak sajnos, hogy számos székely nő nem egész tiszta uton nyerte meg Brassóban a dajkai kvalifiációt!

A székely cseléd Brassóban nagy életvelőtlenséget mutat. Mint szolgálóleány ügyessége sürgőssége és megbízhatóságánál fogva keresetesebb az oláh és szász leányoknál (az utóbbiak közül kevesen szolgálnak), mindentéle iparnál előnyösen használható. Számos brassói iparos foglalkoztat 10-nél több székely leányt, kik a segédek előnyvel pótolják nem kerülő sokba eltartásuk. Mint kocsis ügyes, rátartó, fogatát jól kezelő; szép bánásmód mellett nagyon hasznavehető ember. Mint iparinas igénytelen, munkás — bár jórészt elnyomatott. Általában a székely cselédségből sok és sokféle közvetlen hasznat húznak a brassóiak, különösen a szászok. Ezeknek még egy közvetett socialis előnyük is van ez ügyben, melyet alább fejtegetünk.

Most pedig lássuk, milyen hatással van a brassói élet a székely cselédségre.

(Folytatása következik.)

## A magyar államhivatalnokok nyugdíjügye.

Kétségbevonhatatlan tény, hogy államhivatalnokaink jövedelmi forrása oly igénytelen, melyre nézve bátran mondhatni, miszerint alig egy tized része van azon helyzetben, hogy fizetéséből munkaképtelensége idejére ellátását biztosító jelentékenyebb összeget takaríthatna meg.

Ez okból van számukra a nyugdíj. S ezt — úgy hiszem — nincs is miért irigyelni tőlük, vagy épen méltatlanoknak nevezni őket arra, ha meggondoljuk, hogy 30—40 évi szolgálatnak nem valami tulvitt jutalma, s ha a tapasztalat adatait latba vetjük, hogy az államhivatalnokoknak csak egy igen igénytelen kis száma bir — pusztán fizetése után, bár jó gazdálkodás folytán is — említésre méltó vagyona szert tenni. De nem is volna jó a nagy kényelem, mert az államhivatalnokok munkája nem pusztán önjavát célzó s néha lelkiismeretlen speculációkban, hanem egyszerű, majd szép vagy gyakran súlyos működésben áll, mely kisebb nagyobb mérvben tiszta, értelmes, eltergálatlan gondolkodást és szorgalmas, lelkiismeretes utánjárást igényel, mely utóbbit különösen a bőségben úszás eltélenítő ragálya elfojtana. Azonban, épen az említett követelményeknek való teljes mérvű megfelellhetésért, hogy jelene és jövője fölötti aggodalmak ne zavarják az államhivatalnokot működésében, szükséges állásához s a körülményekhez mért fizetésben, majd nyugdíjban részesülnie.

Ezért a magyar államhivatalnoki kar s az ez iránt érdeklődők figyelmét akarom azon fontos, megpendített tételre fordítani, mely szerint ezután már nem akarja a magyar állam nyugdíjazni hivatalnokait; hanem engedve a több oldalról felmerült óhajnak: azok nyugdíjazását közvetlen egy teljes hitelű bankra, közvetve magára a hivatalnoki karra szándékozik bizni. Erre a munkálatok a miniszteriumokban s a vidékeken már is megkezdettek, melyek az áru-

házához szükségelt tüzetes statisztikai adatokat gyűjtik össze s rendezik a kellő minőségben. —

E szándékolt lépés igen fontos és megérdemli, hogy — bár röviden is — foglalkozunk vele, mert igénytelen egyéni nézetem szerint mind az államra, mind a hivatalnoki karra nézve előnyös lesz s bármely banknak, mely elvállalja, sem lesz bizonyára kárára; mintegy 20,000 hivatalnok nyugpénzalapja képezendvén a tőkét. Lássuk azon előnyöket.

A mi az államot illeti, ez uttal megszabadul mindazon teendőktől, felelősségtől és zaklatásoktól, melyeknek eddig a nyugdíjkezelésben kitéve volt s mindennemű ügyei is valószínűleg jobban lesznek ellenőrizve, mert egy egy hatalmas ur megfoszthatja ugyan fizetésétől, de nem számos évi fáradsága jutalmától, a nyugdíjtól is, azon kisebb rangú hivatalnokot, ki az állam ügyei kezelésében netán történő visszaélésekről a fátyolt lelkiismeretesen föllebbenteni elég merész.

A hivatalnok pedig nem lesz előjárónak szeszélye s személyes érdekeitől annyira függő, mint eddig, hogy bármi igazságos és szerény „vetoja“ jövőjét tönkre tegye; másrészt pedig nemcsak azon mértékben kaphatja nyugdíját, hogy mily magas fizetést húzott s hány évig szolgált, hanem mindenki azon arányban, a melyben az illető bankba befizet, a remélhetőleg méltányosan meghatározandó alapszabályok és részletfizetések nyomán. Itt mindenkinek önmagáról kell nézete szerinti mérvben körülményeihez képest gondoskodni, de végső esetben is teheti azt oly mérvben, mint eddig az állam tette. A mi a bank iránti kételyt illeti, bátor vagyok minden habozás nélkül állítani, hogy az, tekintve a magyar államhivatalnokok 20,000-nyi létszámát, meg nem bukhatik; s a kezelők eshető roszakaratu káros befolyása, az illető bank teljes felelőssége által kell okvetlenül ellensúlyoztassék. S kérдем: vajjon mennyivel nyújtott nagyobb garantiát a nyugdíjalap érintetlenségére nézve az egyéni vagyoni jótállásnál az államkezelés? Mindenki tisztába jő a felelettel, ha eszébe jut, hogy hiszen az alkotmányellenes időkben úgy a katonatisztek, mint az államhivatalnokok nyugpénzalapja elkötetett, melynek helyreállítására nézve igaz ugyan, hogy az állam felelős, de hát nem a nép s így a hivatalnokok is pótolják helyre a kárt az adó utján? E szomorú tapasztalat tehát a vagyoni jótállás feltételek mellett eloszlatja a biztosság iránti kételyt, mely az átruházásnál fennforog. Szerény nézetem szerint továbbá a szándékolt lépésnek nemcsak az említett előnyei lesznek, de üdvös befolyása is remélhető társadalmi és politikai életünkre.

Azon tény nyanyis, hogy nem az állam adja, hanem a hivatalnok maga gondoskodik nyugdíjáról úgy, mint bármely magántársulati tiszviselő teszi, vagy minden egyes polgár a biztosító intézeteknél teheti, elfeledtetni azt a különbséget, melyet eddig a nép maga s az államhivatalnokok közt válaszfalul lenni látott s közelebb hozva ez őket egymáshoz, eltűnik a „Beamter“ elnevezés s az alája burkolt ellenszenv, minélfogva azután nem annyira „farkas szemet nézve“ mint inkább egymást örömmel támogatva fognak, fogunk mindnyájan előre haladni.

Politikai tekintetben pedig meggyengül a hivatalnokok meggyőződésének nyilvánítását korlátozó fék, melyet a kormány néha oly szükre húz s a közügyek iránt őszintébben és jobb akaratulag fog érdeklődhetni minden államhivatalnok, ha nem épen csak jövője teljes kockázatásával lesz kénytelen a kormányétól talán eltérő vagy azéval ép ellenkező meggyőződését főleg az alkotmányos polgári joggyakorlásoknál

latba vetnie. S e tételnél bátor vagyok megjegyezni, hogy a politika iránti érdeklődés korántsem vonja el a hivatalnokot teendői pontos végzésétől, szemben egy igen tisztelt orszgy. szónok s magas államhivatalnok ezzel ellenkező állításával, mert én öt buzgó és jeles pártfőruinak, valamint pontos hivatalnoknak is ismerem egyszerre s kinél örömmel kellett tetteiben szavait megzafolva látnom. Szerettem azonban hinni, hogy az igen t. szónok ur szavai a féktelen agitatorokra vonatkoztak, mely esetben igazat szólt. Fontolóra véve e mondottakat az érdekelték átlátandják, hogy a szándékolt lépés, azaz a nyugdíjazásnak az állam tutorsága alól való kivétele, a magyar államhivatalnoki kar nagykorúsítását képezendí.

Nem szólok a tárgyhoz részletesen, de nem mulaszthatom el, hogy még egy pár megjegyzést ne koczkaztassak a „nyugdíj“ kérdés érdekében. — Kívánom ugyanis; hogy az illető teljes felelősséget vállaló bank „magyar“ legyen, úgy hiszem nem szükséges indokolnom miért; hogy a nyugdíjalap átadása s további kezelése egy, minden rangu s minél több a közbizalmat bíró hivatalnokokból alakítandó választmány által szigorúan és lelkiismeretesen ellenőriztessék. Továbbá hogy a biztosítási feltételek minél méltányosabbak legyenek, mert nem az úzérkedés diadalra juttatása a czél; és ez okokból minden érdeklődő s arra hivatott, a köz és saját érdeke iránti buzgalomból igyekezék hasznos nézeteit a sajtó útján nyilvánosságra hozni.

Végül megemlítendő még, hogy a nyugdíj kérdés mielőbbi sikeres megoldásától függ az államhivatalnokok helyzetén való javítás, tehát a fizetésemelés eszközölhetése is; mert épen a nyugdíj miatt nem adhat az állam hivatalnokainak nagyobb mérvű fizetést, mint a milyenben a magántársulati tisztviselők nyugdíjra jogosulatlanságuknál fogva részesülnek. Fontosabb azonban a szándékolt lépés erkölcsi hordereje, mely megérdemli, hogy minden államhivatalnok őszintén érdeklődjék iránta. V. L.

## Országgyűlés.

A képviselőház ülése február 24-én.

Miután Prileszky Tádé kérdést intézett a vallás és közoktatási miniszterhez az iránt, mit szándékozik tenni a kormány a kath. autonomia tárgyában még 1871-ben kidolgozott szervezési munkálattal és a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter költségvetésének hátralevő része tárgyalatott, következett a vallás- és közoktatási miniszterium költségvetése.

A miniszter igazolván az egyes költségfelemeléseket a közoktatásnál, felsőbb tanügyünk emelése érdekében külföldi tanárok behívását tartja szükségesnek, azon tudományok számára, melyekben hazai tanerők hiányzanak, kik az egyes tudományok részére felállítandó seminariumnak fogának alkalmaztatni. Továbbá, minthogy férfi-tanítók szükében vagyunk, véleménye szerint más országok példájára nőtanítókat is kell használni az elemi oktatásra. Végre jelezte még azon szándékát is, mely szerint, ha majd lehet, 10—12 millió forintnyi költsön köttetnék a közoktatás előmozdítására.

Utána Oláh Gyula s Tarnóczy Gusztáv beszéltek, mire Ghyczy Kálmán tett határozati javaslatot, hogy ezentul az alapok és alapítványok előirányzatát is vegye fel a miniszter a költségvetésbe.

Végre Körmeny Sándor fejtegette a népnevelési törvény hiányait.

A képviselőház ülése február 25-én.

Kondorosy emelt szót a szerb egyház szervezése érdekében, melyet Trefort ur, mint általában az egész egész egyházi ügyet tegnapi beszédében meg sem érintett. — Azután szólott Schwarcz Gyula keveselve a közoktatásra szánt összegeket s bírálva a 68-ki népoktatási törvényt, melyet revideáltatni óhajt. A pénzügyi bizottság ellen a törlések miatt Schwarcz Gyula által intézett megrovásokat az előadó Kautz Gyula iparkodott megzafolni. Erre Molnár Aladár taglalta különösen a népnevelés akadályait, csak néhány észrevétele téve a közép-, főleg pedig a szaktanodákra. Irányi Daniel beszéde után Csengery Antal leginkább az elemi oktatás ügyét tárgyalta állításait sok tanulságos külföldi adattal támogatván.

## A királyföld rendezéséről

szóló törvényjavaslat, a mint az a belügyminiszter által a minisztertanácsnak előterjesztetett, így hangzik:

A királyföldi törvényhatóságok rendezéséről.

I. fejezet. 1. §. A királyföldön jelenleg létező és törvényhatósági jogot gyakorló székek és vidékek, névszerint Köhalom, Medgyes, Nagysink, Segesvár, Szász-Sebes, Szászváros, Szeben, Szerdahely és Ujegyház székek, Beszterce és Brassó vidékek jelenlegi kiterjedésükben ezentul is önálló törvényhatóságot képeznek.

2. §. A királyföldön létező szabad kir. városok, névszerint Beszterce, Brassó, Medgyes, Nagyszeben, Segesvár, Szászsebes és Szászváros jövöre is azon székek vagy vidékek képeznek egy törvényhatóságot, melynek területén fekszenek.

3. §. Mindegyik királyföldi törvényhatóság élén a szászpán áll, ki minden törvényhatóságban az 1870. XLII. törvénycikkben körülírt főispáni jogokat gyakorolja.

A szászpán mellé kellő számu segédzemélyzet adandó.

4. §. A királyföldi székek s vidékekre a köztörvényhatóságok rendezéséről szóló 1870. XLII. törvénycikk következő módosításokkal terjesztetik ki:

5. §. A törvényhatóságot képviselő, a most említett törvénycikk 19-ik §. szerint alakítandó bizottság összes tagjainak száma oly módon állapítandó meg, hogy rendszerint minden ötszáz lakásra egy bizottsági tag essék; a bizottság összes tagjainak száma azonban negyvennél kevesebb és százhusznál több nem lehet.

6. §. A törvényhatósági bizottsági tagok a városok és a törvényhatóságok többi részei közt következőleg osztatnak fel: Szeben székekben, Nagyszeben, Brassó szabad királyi városokra esik a bizottság összes tagjainak fele;

Medgyes, Segesvár, Szászsebes és Szászváros székekben, valamint Beszterce vidékben a hasonnevű szabad királyi városok mindegyikére a bizottság összes tagjainak két ötöde;

Köhalom, Nagysink, Szerdahely és Ujegyház székekben a hasonnevű városok mindegyikére a bizottság összes tagjainak egy ötöde.

A bizottság többi tagjai a tvhatóság egyéb részei közt osztandók fel.

7. §. Mindenik törvényhatóság a központi árvaszék tagjainak számát, valamint 1870. XLII-ik törvénycikk IV-ik fejezetében elősorolt tisztviselőknek megfelelő közegeket, azok létszámát, hatáskörét az idézett tvcikk 91-ik §-ában megszabott módon alkotandó szabályrendelettel határozza meg.

A törvényhatóság első tisztviselőjének azonban az alispánéval egyenlő hatáskör adandó.

8. §. A királyföldön létező szabad királyi városok az 1871. XVIII. törvény-cikknek a rendezett tanácsu városokra vonatkozó határozatai szerint rendeztetnek.

Az idézett tvcikk 24., 25., 26. és 65. §§-ban, ugyszintén a VIII. fejezetben szabályzott ügyekre nézve azonban e kir. városok, az illető szék — vagy vidék hatósága alól kivétetvén, közvetlen a belügyminiszter hatósága alá helyzetetnek.

9. §. A királyföldi sz. kir. városok az illető székek — vagy vidékekkel, melybe be vannak keblezve, egyidejűleg szervezendők.

10. §. Mig a királyföld ujjaszervezése be nem fejeztetett, az 1. §-ban érintett törvényhatóságok közül többen egy törvényhatósággá egyesülhetnek a belügyminiszter jóváhagyása mellett, ki az egyesülést az országgyűlésnek utólag bejelenti.

A szervezés befejezte után azonban a törvényhatóságok területén változás csak tvhozás útján történhetik.

## II. Fejezet. A szász nemzeti egyetem szervezetéről és hatásköréről.

11. §. A szász nemzeti egyetem áll harminczhárom tagból, kiket a királyföldi törvényhatóságok és az azokban bekeblezett királyi városok bizottságai egy évre a következő arány szerint választanak.

Jelesen: úgy Szebenzék, mint Brassó megye küld egyenkint hármat; a többi királyföldi törvényhatóságok mindegyike kettőt; Brassó s Szeben királyi városok mindegyike kettőt; Beszterce, Medgyes, Segesvár, Szászsebes és Szászváros városok mindegyike egyet.

Ha ezen törvény 10-ik §-a értelmében több királyföldi törvényhatóság egyesülne: az egyesülés folytán keletkezett törvényhatóság annyi tagot választ, a hány tag a fentebbiek szerint az egyesült törvényhatóságokra esett.

12. §. A szász nemzeti egyetem elnöke a szász ispán.

Alelnököt az egyetem öntagjaiból választ.

13. §. A szász nemzeti egyetem évenként egy rendes gyűlést tart, melyet a szászpán hiv egybe, ki hat törvényhatóság kívánatára az egyetemet rendkívüli gyűlésre összehívni köteles.

14. §. A nemzeti egyetem hatáskörébe tartoznak:

a) az ügyrend megállapítása;

b) a királyföld törvényhatóságait illető, s eddig is a nemzeti egyetem által kezelt vagyon igazgatása, és az a feletti rendelkezés;

c) az ezen vagyont terhelő kölcsönvételek;

d) törzsvagyonszerzése és elidegenítése;

e) a költségvetés évenkénti megállapítása, és a zárszámadás megvizsgálása;

f) az egyetem tisztviselői számának és szervezetének, valamint az elnök és a tisztviselők fizetésének megállapítása;

g) az egyetem tisztviselőinek választása ellenőrzése, felelősség alóli felmentése, a hivataltól való felfüggesztése, s a tisztí vizsgálat elrendelése;

h) a felügyelete és igazgatása alatt álló pénztáraknak ellenőrzése;

i) a kezelése alatti vagyonból tett alapítványokra való felügyelet.

15. §. Csak a belügyminiszter jóváhagyása után hajtathatik végre oly határozat, mely

a) a vagyon feletti rendelkezésre;

b) a költségvetés megállapítására;

c) ingatlan vagyon elidegenítésére;

d) kölcsönvételekre;

e) a helybenhagyott költségvetésben elő nem forduló terhes szerződések kérésére vagy felbontására;

f) új hivatalok rendszeresítésére vagy a fennálló megszűntetésére vonatkozik.

Ha a belügyminiszter a felterjesztéstől számitandó negyven nap alatt egyáltalán nem nyilatkozik, a felterjesztett határozatok helyben hagyottaknak tekintetnek és végrehajthatók.

16. §. A királyföld összes törvényhatóságainak tulajdonát képező vagyon kezelése és hováfordítása iránt a szász nemzeti egyetem összes tagjai, azon vagyonnak kezelése és hováfordítása iránt pedig, mely csak bizonyos törvényhatóságok tulajdona, a szász nemzeti egyetemnek csak azon tagjai rendelkezhetnek, kik a tulajdonos törvényhatóságok által választattak.

17. §. Az egyetem jegyzőkönyveinek hiteles másolatai a belügyminiszterhez az ülészak bevézésétől számitott harmincz nap alatt, egyes jegyzőkönyvek pedig egyik vagy másik miniszter kívánatára azonnal felterjesztendők.

18. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminiszter bizatik meg. (Hozzászólunk.)

Brassó, 1873 febrnár 26. án.

Nem hizelgés, ha azt mondjuk, hogy a magyar nem maradt ki a kultur-tömegeből; a teremtő ész fenn lobogó lángjának fényében ma neki sem vakulnak meg szemei.

Haladunk! ez az édes meggyőződés többet ér ezer külső millió belelenségnél. Haladunk, s a ki az ellenkezőt hiszi, legyen meggyőződve, hogy csak egyedül ő marad. A haladás zászlója, mint mondán, fenn lobog s ismeretes az lefelé is úgy mint felfelé. A lobogón „szabadság, egyenlőség, testvériség“ leng. Ragyogó, boldogító szók a higgadtak; de megvakítja mind a vallási mind a politikai rajongót! . . .

Brassóban is haladunk.

Midőn a rongyszédő botjával a szemét-dombot turkálja a rongydarabokért s aranyra talál, kétség kívül örvend; — az titok marad nála, hogy isten-e vagy a sors adta; de az öröm való! Én boldogabb vagyok a rongyszédőnél; mert nem a szemét-dombon, hanem az iskolaépületben keresgéltem, s nem aranyat, hanem drága gyémántot találtam. S aztán még az a boldogság is hozzá járul, hogy tudom, kinek kell köszönni a brilliáns lelki örömet.

— Szép napok valának azok: bizonyosságai annak, hogy nem szendergünk a tunyaság lágy ölen, hanem az ész dicső világában szellemi kincseket gyűjtünk. 1873 február hó 22-ik napját, mint sok másoknál jelesebbet jegyeztem föl naplómba. Elismerést szavaztam benne a magas kormányznak, megdicsértem benne nagyságos Réthi Lajos tanfelügyelő urat, hálámát fejeztem ki a brassói felhők oktatóinak s szeretettel öleltem át hazám, városom szorgalmaskodó polgárait és polgárnoit. És méltan! — A február 22-iki felnöttek vizsgálja arról győzött meg engem, s hiszem a többi jelen volt urakat is, hogy honatyáink akkor, midőn a szellemileg elmaradtakért vagy haladni akarókért a felnöttek oktatását

áldozat mellett is életbe léptették. a legszebb tanulelet adták annak, hogy „a népet felemelni kell“, a mihez körülményeinkhez mérten, hogy azonnal hozzá fogtak, méltó elismerést érdemel. A közegnek, vidékünk tanfelügyelőjének lelkes, hazafias szelleme bátorítá itt a vállalkozó tanítókat legszebb kötelemök teljesítésére. Dicséret az első, hála az utóbbiaké. S végül, hogy ki-egésztsem mit fennebb mondtam, ki ne hajolna szeretettel azok felé, kik a szép, igaz és jóért szorgalmasan dolgoznak? Pedig városunk 221 polgára és polgárnője az estvéli órákban ily formán dolgozott.

Öt osztályban — négy magyar, egy román — voltak a tanítványok elhelyezve öt tanító vezetése alatt. Az öt osztály Góga másodtanfelügyelő, Mayer országos ügyvéd, Dr. Otrobán, Molnár ref. lelkész és Lázár tanf. tollnok urak elnöksége alatt, csaknem egy időben kezdte meg probatételét, mely 10 negyed órai tartama alatt szép eredményről győzött meg. Az előadók nevei Csia István, Török Sándor, Biró Sándor, Binder Ottó tanító urak, kik közül B. S. betegsége miatt távol levén, helyette a „Nemere“ érdemes szerkesztője volt szives kérdezni a felnőtteket az illető tantárgyakból. Az írás-olvasáson kívül még hat tantárgy volt előadva a felnőtteknek. — Vizsga alatt mint gondos kertész virágai között, úgy jelent meg a tanfelügyelő ur az osztályokban, mindenütt életet, bátorságot öntve a felelőkbe úgy mint a kérdezőkbe s mindenütt elismerését érdemelve ki a számosan összegyűlt vendégeknek. Ezek között láttuk Rödiger honvéd-százados urat, ki jó részt mint a zászló-alj küldöttje is jelent meg az esti oktatásban résztvevő honvédekért. Láttuk még Kenyeres államügyész urat, Vasady F., Varga A., Szöcs, Kovács s több lelkes honpolgár urakat, kiknek a vizsgáni megjelenésük, míg egyfelől elismerést érdemel, addig bizonyossága annak, hogy a felnőttek oktatása Brassóban lelkes pártolásban részesült. (Félreértés kikerülése okából megjegyzem, hogy a lelkes pártolás nem anyagi, hanem szellemi, s hogy nem a városi képviselőt illeti, mely, a mint tudjuk, összedugott, üres kézzel szolgált a pártolását kérő előadóknak.)

Hogy hosszú s így se a t. szerkesztő urnak, se az olvasó közönségnek unalmas ne legyenek, sietek bevégzni közlendőimet.

Másnap februar 23-án d. u. 1/2 4-kor a felnőttek oktatása ünnepélyesen zárattott be. A rom. kath. iskola rajz-terme igenis tágas; de azért zsufolóság telve volt. Mint legfőbb személyeket láttuk mlgs. Möller Ede apát esp. és pleb. urat — ki a tanfolyamra hazafiai kebelled engedte át a k. főlelmi tanoda tantermeit — és ngos. Réthi Lajos kir. tanácsos és tanfelügyelő urat — egymás mellett. A halottaiból újra támadt magyar polgári dalárdát hallottuk szép reményekre jogosító hangon megszólalni Török S. vezetése alatt, (Hosszu életet kívánunk neki!) Az ünnepély ezzel kezdetét vette. A felnőttek oktatása ezen órájának megörökítéseért emléklapok osztottak szét; a tanfolyamot hallgatók közül kető szavalt s az egyik előadó Csia I., ékesen, csinos beszéddel számolt be a 3 1/2 havi működéséről. Közbe közbe a dalárda szólt s az egész ünnepély annak volt élő kinyomata, hogy „haladunk!“

Illetve hallottuk a beszámolótlól, hogy a magasabb tanfolyamot hallgató nők azon kéréssel járultak az előadó urakhoz, miszerént részükre még egy tanfolyamot nyissanak — bár egy hóra. Szép, valóban szép, megdicséri magyar nőinket. Annak idejében megdicsérjük az előadó urakat is, kik a nők eme kérésének örömmel engedtek.

... Leteszem tollamat. Ugy vélem, hogy a költő nem épen álmódott, midőn azt mondá: „Magyarország nem volt, hanem lesz!“

Egy jelen volt.

## V i d é k.

Barátos, 1873. febr. 25-én.

Tekintetes szerkesztő ur!

Valamely község miveltési fokozatának legsalhatatlanabb fokmérője: temetője, temploma, iskolája, szóval középületei s helyiségei. Irigylem, hogy Zajzonban, Bodolán, Árapatakon s több életre való községekben oly derék iskolákat emeltek. Én azt akarom, hogy legyen a miénk is híres. Ezért rövidke levelem tárgyál felveszem három éves községi iskolánkat.

Előlegesen bátor vagyok kijelenteni, hogy tanfelügyelőnk Antalfy Károly ur mindent elkövetett, hogy iskolánk üdvös lendületet nyerjen; de minden erélyes működése, minden törvényes parancsa sem tudta scrupulosus jurisprudentis előjáróinkat vétkes lomhaságában megindítani. Ámde végre-valahára más idők járnak s más emberek dirigálnak.

És most menjünk az iskolába. Ez egy rozzant

faház. Hajdan a ref. pap laka volt! most a harangozó residentája és — a községi iskola tanterme. Hogy, hogy nem hát egyik nyáron valami incendiumféle felült a szegény ház tetejére s nagy dorombolás között analsalni kezdte a koromlepte zsendelyeket. Szerencsére holmi emberek közel voltak s egy pillanatra agyon öntözték a veres chemicut. A ház hátúról, oldaláról lehullott a sárbunda és oldalbordái: a boronák meztelen daczolnak a tél fagyaló lehelletével. A talp-boronák szétmállottak az idő morzsaló markában s most a „Nemere“ szele a számtalan lyukon bédudugja hideg nyelvé s úgy csufolkodik a benn tanuló gyermekekkel. Van ugyan az iskolában fűtő s benne néha tűz, de az csak annyit használ itt, mint a buzába állított csóva a verebek ellen. Reaszáll a veréb s úgy cseveg fölötte. Fütönk sipját az az kúrtejt is meg-megrázza a szél s úgy bészuszog rajta, mintha épen neki csinálták volna dudának. Ilyenkor a füst eszeveszetten rohan szertesztét a szobában, mint a verebek a kánya elől a buzában. Esős időben a gerendák és padlásdeszkák között imitt-amott az ég könyve is bepotyog. Még az ég is roszaságunkat kesergeti. A hiuból lefolyó kormos esőcseppek oly művészi zsinort fényképeznek a faloldalára, hogy én látva ez általam utólréhtelen rajzolatot, megszágyellem magam s nem rajzolok tovább. Tanfy.

## Külföld.

Franciaországban a köztársasági kormányforma megerősödése hatalmas előmenetelt tett. A 30-as bizottság már hónapok óta kénye-kedve szerint bánt a köztársaság elnökével. Thiers minden támadást békével türt és várta az események fejleményét s végre is ő lett a helyzet ura. A jobboldaliak maguk elismerik a köztársaság fentartásának szükségét. A monarchisták meghódítása azon körülménynek tulajdonítható, hogy az orleanisták és legitimisták közt a fusió nem sikerült. A dolgok a 30-as bizottság 19-ki ülésében vetek oly nevezetes fordulatot, mely Franciaország jövőjére nagy befolyással leend.

Dufaure igazságügyér következő javaslata fogadtott el: „A nemzetgyűlés nem fog feloszlani, míg nem határozott. 1. A törvényhozó és végrehajtó hatalmak szervezése és átruházási módja iránt. 2. Egy második kamara alkotása és hatásköre iránt. 3. A választási törvény iránt.“

Az osztrák kormány nem akarván a lengyeleknek biztosítást nyújtani a már megállapított engedmények valósitása iránt, a lengyel képviselők febr. 22-én 23 szavazattal 12 ellen elhatározták, hogy a reichsrathból kilépnek.

Portoriccoban Spanyolország ellen lázadás ütött ki, mely azonban nem sikerült s már elnyomatott.

A spanyol nemzetgyűlés újra szervezte a kormányt. Figueras, Pi-Margal, Salmeron Miklós és Castellar maradtak; a cabinet többi tagjai: Acosta (hadügy), Futau (pénzügy), Oreycó tengernagy (tengerészet), Chav (közmunka) és Steim (gyarmatügy). A radikálisok beolvadtok a köztársasági pártba s a hadügyi és tengerészeti tárca által vannak képviselve a cabinetban; a kormány programja nem szenvedett változást; zavargásoktól tartanak; exaltált federalisták több pontot megszállottak; a kormány kellő támogatásban részesül a katonaság által s rendelkezett a eshetőségre a mennyiben a fontosabb nyilvános épületeket megszállatta. Burgos a katonaság parancsnokává Moriones pedig Madrid general-kapitányává neveztetett.

A bukuresti kamarának törvényjavaslatot terjesztett be a kormány politikai ügynökségek felállításáról Romában és Washingtonban, hogy ez által politikai és nemzetgazdászati összeköttetés létesülhessen Olaszországgal s Északamerikával; a kamra elfogadta az indítványt, mely e javaslatokat sürgősnek nyilvánítja.

Berlinben a birodalmi gyűlés márcz. 10-én ül össze.

## Felhívás.

A „Háromszéki protestans fiok-egylet“ alapszabályainak IX. a) pontja értelmében folyó évi márazius hó 20-án S.-Szentgyörgyön, a városház nagy termében közgyűlés fog tartatni.

Az egylet tagjait tiszteletteljesen hívjuk fel, hogy mentől számosabb proselitákkal vegyenek részt a közgyűlésen.

A gyűlés tárgyai lesznek:

- Titkári jelentés,
- Pénztárnoki jelentés,
- Szervezeti-javaslat az alapszabályok II, a), b), c), d), e) pontjaira vonatkozólag (beadva az egylet elnökétől,)

d) Felolvasás Kisantal Sámuel által (akadályoztatása esetében — a titkár által),

e) Indítványok.

A kerületi elnökök és titkárok ismételve felkértek, hogy ezen közgyűlés előtt tartsanak kerületi gyűlést és működésükről tegyenek jelentést.

Ilyefalván, 1873. februar 19-én.

RÉVAY LAJOS,  
egyleti titkár.

## V e g y e s.

(Gróf Szapári Gyula) elfogadta a belügyminiszteri tárczát. A kirevezetésére vonatkozó javaslat febr. 23. terjesztetett ő felsége elé, a kinevezetés hivatalos közvétetele e hét folyamában várható.

(Zabolán) — tudósításunk szerint — nagy korteskedés foly a jegyzőségi pályázat ügyében. B. és K. urak minden eszközt felhasználnak, hogy a többséget megnyerjék, s e célra a rágalomtól és vesztegetéstől sem idegenkednek. Sajnálattal értesültünk, hogy vannak, kik az ily fogások által lépre engedik magukat vezetetni. Gondolják meg az illetők, mily veszély háramlik ezekből a közjólétre!

(Bíróvá a maros-vásárhelyi) törvényszékhez Nagy Lajos m. vásárhelyi árvászeki elnök; albiróvá a m. vásárhelyi járásbíróshoz Csanádi Béla m. vásárhelyi törvényszéki jegyző neveztetett ki.

(Gróf Lónyai Béla) szarvasokat szállított erdélyi jószágaira.

(A képviselőház) februar 24-iki ülésén a fogarasi uradalomban szervezendő ménesre előirányzott 60.000 frt. tétele törlesztését ajánlja a bizottság; Lázár Ádám pedig eme határozati javaslatot adja: Mután a fogarasi uradalom bevételei 58,665 frttal a pénzügyminiszterium kezeléséből egy az erdélyi részekben szervezendő ménes birtok gazdaság érdekében a földmívelési miniszterium költségvetésébe átvétetni elhatározottat; a képviselőház utasítsa ezen miniszteriumot, miszerént a birtoknak berendezését a bevételekhez képest elintézni és a ménes szervezésére a részletes tervet és költségelőirányzatot beadni igyekezzék, hogy kedvezőbb pénzügyi viszonyok reményében ezen ménes tettelegesen felállíttassék. Radó Kálmán indítványozza, hogy ez összeg már az idén megszavaztassék, mert már e célból tenyészanyag szereztetett be, a mely egyelőre Mezőhegyesen helyeztetett el, s ez anyag a késlekedés által veszélyeztetethetnék. Zichy József gr. is hegyi fajokban igen nagy lévén a hiány, kéri az összeg megszavazását. Simonyi Lajos br. szerint Erdélyben egyáltalán nincsenek eddig vörlovak, pedig itt is okvetlen szükségés ez ügy fejlesztése. Különben is a ménesek jövedelme majdnem fedezi a kiadásokat. Ajánlja a megszavazást. Orbán Balázs: Erdély némely székely községében oly fajlovak vannak ma is, melyek az arabokhoz nagyon hasonlítanak. Hogy ezek fentartathassanak, megszavazza az összeget. Korizmic László: Erdélyben 50 évvel ezelőtt volt vagy 110 ménes ma nincs, ennek oka a sulyos viszonyok; az államnak mindent meg kell tenni a magyar fajlovak érdekében, melyet ő valóságos kincsnek tart. Megszavazza az összeget. Tisza László megjegyzi, hogy ha a lovak Mezőhegyesen egy pár évig tartatnak, nem lesz mit áthelyezni, mert elvesztik faji jellegüket. Megszavazza az összeget. A ház nagy többsége megszavazza Radó indítványát.

(Egy eszásári kézirat) a delegatiókat ápril 2-kára hívja össze.

(A buzgó szász atyafiak.) A „Herm. Ztg.“ egy érdekes összeállítást közöl a medgyesi szászok tanügyi áldozatkészségéről. 1871. szept. 23-án az ottani tanítók drágasági pótlékot kértek a presbyteriumtól, mely a kérelmet jogosultságát elismerte, de az iskolai pénztár üres-ségére mutatott. 1871. nov. 6-án a tanítók ismét kérték a fizetés-javítást. 1872. július 7-én — tehát kilencz hónap után — tárgyalta a presbyterium. 1872. szept. 22-én a városi tanács elé került az ügy s itt el is határozták, hogy minden tanító napokint 12 kr. pótlékot kap — ha a város 1000 frt. adományt szavaz meg. Természetesen ebből sem lett semmi. 1873. január 13-án ismét kérvényt nyújtottak be a tanítók s erre jan. 26-án a presbyterium a várostól a tanítók fizetés-javítására 3000 frtot kér. De azért a tanítók még mindig várják ezen javítást!

## Becsi tőzsde es pénzek Brassóban feb. 27.

	Pénz.
Osztr. nemzeti adósság ezüstben . . . . .	74 —
„ „ „ „ papírban . . . . .	71 —
1860-ki sorsj. kölcsön 100 frt. . . . .	105 25
Nemzeti bank részvény . . . . .	990 —
Hitelintézeti „ . . . . .	340 —
London . . . . .	109 25
Ezüst . . . . .	108 15
Napoleon'or . . . . .	8 71
cs. k. arany . . . . .	—
Lira . . . . .	9 90
Magyar földteherm. . . . .	81 —
Bánati . . . . .	79 —
Erdélyi . . . . .	78 25
Porosz tallér . . . . .	1 62
Ikosár . . . . .	1 63
Rubel . . . . .	1 62

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: Herrmann Antal.

